

Työterveyttä kuljetusalalle

Työterveyslaitos järjesti lokakuun lopussa Helsingissä työterveyspäivät, joissa yhtenä teemana oli kuljetusalan ihmisten terveys, liikenneturvallisuus ja sairaudet työkyvyn ja liikenneturvallisuuden kannalta. Seminaarin alustuksissa todettiin jälleen kerran mm. pitkien työpäivien, väsymyksen ja erilaisten sairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksista alkaen olevan haitallisia liikenneturvallisuudelle. Alustuksissa mentiin myös riskitekijöiden seurauksiin: kuljettajien työkyvyttömyyteen ja sen arviointiin. Tapausesimerkein käytiin läpi jatkotoimenpidemahdollisuuksia tilanteissa, jossa kuljettajan tai kuljetusyrittäjän työkyky on alentunut tai vaarantunut.



Tapaturman tai vakavan sairastumisen aiheuttaman työkyvyttömyyden kohdassa joudutaan arvioimaan työssä jatkamisen, ammatinvaihdon ja eläkkeelle siirtymisen vaihtoehtoja. Kun sairaus edellyttää kuljetustyöstä luopumista, on edessä kuntoutus ja uudelleen koulutus. Molemmat ovat eläkettä todennäköisempiä vaihtoehtoja, mikäli työntekijällä on jäljellä useampia laskennallisia työvuosia. Laskennallisilla työvuosilla tarkoitetaan normaalin eläkeiän ja henkilön oman iän erotusta. Kuntoutus on tarkoituksenmukaista paitsi kustannussyistä, myös ihmisen oman hyvinvoinnin vuoksi.

Kuljetusalan työntekijän työkyvyttömyyden taustalla voi olla useat tekijät, paitsi onnettomuudet ja tapaturmat, myös sairaudet ja ylikuormittuminen. Pitkän työpäivän tekeminen, sallitun ajoajan ylitys tai levosta tinkiminen ei ole pelkästään ”riike”, eikä sen pahimpana seurauksena ole sakko. Samalla kun tingitään rajoituksista, tingitään elimistölle välttämättömästä levosta. Jos tilanne on satunnainen, voi se olla harmiton. Mutta pitkään jatkuessaan voi ylikuormituksella olla seurauksia, joita tuskin ajatellaan. Seurauksena voi olla terveyden pettäminen, selkeä sairastuminen tai epämääräiset oireet, esimerkiksi tajunnan häiriöt. Mutta mikä eteen kun ammatikuljettajan liikennekelpoisuuden arviointi osoittaa punaista ja edessä on kuljetustyötä luopuminen?

Työterveyshuolto avainasemassa

Kuntoutus ja uudelleen koulutus harkitaan aina tapauskohtaisesti. Vaikka pohjana olisi kansakoulu tai peruskoulu, ei ammatinvaihdos ole mahdoton muus. Onnistumiseen tarvitaan paitsi ohjausta ja taloudellista tukea myös omakohtainen, hyvä motivaatio. Asia erikseen on se, että terveysongelmiin voi ja tulee puuttua jo paljon ennen kuntoutustarvetta tai työkyvyttömyyttä. Avainasemassa on kuljettajan oma työkykyä ylläpitävä toiminta ja hyvä työterveyshuolto.

Seminaarissa työterveyshuollon minimitasoksi esitettiin Lappeenrannan aluetyöterveyslaitoksen työterveyshoitaja Aira Ylä-Outisen toimesta toimintamallia, jossa jo ennen työn aloittamista selvitetäisiin lääketieteelliset vasta-aiheet ja annettaisiin terveysneuvontaa. Työssä ollessa suositeltiin terveydentilan seuranta ja terveysneuvontaa haittojen vähentämiseksi

- aina ensimmäisen (työ)vuoden jälkeen -myöhemmin

o alle 25 -vuotiaat ja 45–60 -vuotiaat kahden vuoden välein

o 25–44 -vuotiaat viiden vuoden välein

o yli 60 -vuotiaat yhden vuoden välein

Lisäksi todettiin öljytuote ja säiliöautoalan työehtosopimuksen edellyttävän ADR-ajossa oleville kuljettajille terveystarkastusta kolmen vuoden välein.

Minimitaso sai osakseen voimakasta kritiikkiä. Viiden vuoden työterveyskäyntien väli todettiin liian pitkäksi. Työvuosien aikana muodostuneita ongelmia ja tottumuksia on vaikea läh-

teä vuosien jälkeen korjaamaan. Tämän vuoksi vaadittiin tiheämpiä työterveyskäyntejä. Terveydentilan seuranta ja mahdolliset diagnoosit ovat kaikesta huolimatta mukavampi saada siinä vaiheessa kun jotain on vielä tehtävänä, eikä kylmäkirurgin tekemänä.

Paitsi solmittua sopimusta ja säännöllistä aikataulutusta, työterveyshuollolta odotetaan myös sisältöä. Säännöllisesti toteutettavaan terveystarkastukseen tulisi sisältyä kuljettajan neuvonta ja opastus. Neuvonnan tulisi sisältää terveysneuvontaa, tuki- ja liikuntaelimiin, työtapoihin ja –menetelmiin, henkilökohtaiseen suojautumiseen, (normaalista vuorokausirytmistä) poikkeaviin työaikoihin ja vireystilaan liittyvä ohjaus.

Kaksi asiaa, jotka eivät tulleet esille seminaarissa, ovat aika ja raha. Ennakoivat toimenpiteet voivat tuntua yrityksessä aikaavieviltä ja kalliilta, mutta säästöä ei terveydenhuollosta tinkimällä synny. Sairaskohtaus ajossa voi tulla huomattavasti hintavammaksi kuin oletettu säästö. Sama koskee eläketurvaa. Turhan moni yrittäjä ”säästää” eläkevakuutusmaksuissa, ja huomaamattaan tinkii pitkällä aikavälillä omasta toimeentulostaan!

Tarja Ojala

